

PRÁVNE POSTAVENIE NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN – REALIZÁCIA PRÁVA POUŽÍVAŤ MATERINSKÝ JAZYK MENŠINY V ÚRADNOM STYKU V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

KLAUDIA MARCZYOVÁ

Otázky týkajúce sa postavenia národnostných menšín a etnických skupín, ako aj uplatňovanie práv občanov národnostných menšín sú stále aktuálnymi a závažnými v celom (a nielen) európskom priestore. Aj v Slovenskej republike, v ktorej žijú príslušníci viacerých národnostných menšín, je jednou z prioritných oblastí riešenie národnostnej problematiky, ktoré možno vnímať z viacerých pohľadov, a to ako riešenie problémov súvisiacich s garanciou práv v rovine právnej, inštitucionálnej, reálne uplatňovanie práv, ale aj problémy súvisiace so vzťahmi majoritného a minoritného obyvateľstva, ktoré čoraz viac rezonujú spoločnosťou. Z mnohých oblastí dotýkajúcich sa realizácie menšinových práv, upriamujeme ďalej pozornosť na vybraný reál – právo používať materinský jazyk menšiny v úradnom styku, čím poukazujeme na snahu štátu naplniť podstatu garancie práv občanov národnostných menšín, vytvoriť priestor na ich faktické uplatňovanie a plnenie si záväzkov minoritnej politiky, ako pozitívny signál riešenia národnostnej otázky, avšak „odhaľujeme“ i proces týchto aktivít, a isté pretrvávajúce negatívne javy.

Práva národnostných menšín a etnických skupín sú upravené, garantované priamo v základnom zákone – Ústave Slovenskej republiky (č. 460/1992 Zb. v znení neskorších zmien a doplnkov) v II. hlave – Základné práva a slobody, IV. oddiel – Práva národnostných menšín a etnických skupín (čl. 33–34).¹ V článku 34 ide v zásade o práva, ktoré vytvárajú priestor na sebarealizáciu príslušníkov menšín vedľa väčšinovej populácie a možnosť podieľať sa na riešení vecí týkajúcich sa menšín. V porovnaní s inými ustanoveniami zakotvujúcimi práva a slobody v rámci druhej hlavy ústavy je tento článok obsahom odlišný, pretože svojím spôsobom upresňuje katalóg práv, ktoré sú už na inom mieste upravené (napr. združovacie právo, právo na vzdelanie), ale tu ich priznáva občanovi, ktorý je príslušníkom niektorej národnostnej menšiny. Ide o „špecifikáciu, resp. konkretizáciu, všeobecného štandardu práv v politickej a kultúrnej oblasti vo vzťahu k menšinám“.² Občanom Slovenskej republiky tvoriacim národnostné menšiny alebo etnické skupiny zaručuje ústava všestranný rozvoj, právo rozvíjať vlastnú kultúru, rozširovať a prijímať informácie v materinskom jazyku, združovať sa v národnostných

¹ Taktiež čl. 12 Ústavy SR – zásada rovnosti a zákazu diskriminácie, či právo slobodnej voľby národnosti.

² SOMOROVA, E.: Menšinové práva podľa Ústavy Slovenskej republiky. *Ústavnosť a politika*, 2000, č. 2, s. 14.

združeníach, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie. Okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka, garantuje ústava občanom patriacim k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám i právo na vzdelanie v ich jazyku, používať ich jazyk v úradnom styku, zúčastňovať sa na riešení vecí týkajúcich sa národnostných menšín a etnických skupín, v rozsahu špecifikovanom zákonmi a za predpokladu, že „výkon práv občanov patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám zaručených v tejto ústave nesmie viesť k ohrozeniu zvrchovanosti a územnej celistvosti Slovenskej republiky a k diskriminácii jej ostatného obyvateľstva“.³ Ako vyplýva z ústavnej dikcie, nadobudnutie práv príslušníkov národnostných menšín sa spája so splnením dvoch podmienok, a to príslušnosť k národnostnej menšine, ktorá nie je ústavou obmedzená, a druhou podmienkou je štátna príslušnosť k Slovenskej republike (občanom tvoriacim v Slovenskej republike národnostné menšiny..., občanom patriacim k národnostným menšinám...). Ústava Slovenskej republiky predpokladá zákonnú úpravu na realizáciu čl. 34 ústavy, v súlade s inými článkami ústavy, pokiaľ súvisia s týmto článkom. V tomto prípade možno Ústavu Slovenskej republiky realizovať len formou obyčajného zákona, ktorý má stanoviť podmienky uplatniteľnosti týchto práv, a ktorý bude i v súlade s čl. 34 ods. 3. Inak povedané, ak by neexistovala zákonná úprava týchto podmienok, nebolo by možné uplatniť si práva garantované ústavou, resp. ich realizácia by bola značne komplikovaná, keďže by neexistovali jasne stanovené pravidlá.

Obsah článku 34 ústavy však nevyčerpáva všetky práva národnostných menšín a etnických skupín, tieto vyplývajú z medzinárodných zmlúv v zmysle čl. 7 ods. 5 ústavy, ktorý stanoví, že medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi.⁴ To znamená, že ďalšie práva príslušníkov národnostných menšín môžu upravovať medzinárodné zmluvy. Skutočnosť, že v Slovenskej republike neexistuje osobitný zákon o postavení národnostných menšín, ako tomu je napr. v susednom Maďarsku, či Českej republike⁵, ktorý by komplexne upravil realizáciu jednotlivých práv v kontexte s ústavou, a tieto sú inkorporované do viacerých zákonov (napr. zákon o používaní jazykov národnostných menšín, zákon o matrikách, školský zákon, či v tzv. procesných – Občiansky súdny poriadok..., spolu vo viac ako dvadsiatich zákonoch), komplikuje ich reálne uplatňovanie v zmysle zákonných podmienok.

Ústava SR neupravuje, ktorým národnostným menšinám sú uvedené práva garantované. Vláda SR uznala (v súčasnosti už 13) tieto národnostné menšiny a etnické skupiny: maďarská, rómska, česká, rusínska, ukrajinská, nemecká, moravská a sliezka, chorvátska, židovská, poľská, bulharská a srbská. Nasledujúca tabuľka podáva prehľad o tom, koľko obyvateľov sa hlási k národnostnej menšine, prípadne neuviedli svoju príslušnosť k národnosti. Na základe uvedeného prehľadu nemožno jednoznačne tvrdiť,

³ Čl. 34 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky.

⁴ KRÁL, J. a kol.: *Ústavné garancie ľudských práv*. Bratislava, 2004, s. 108.

⁵ K tomu viď napr. SULITKA, A.: K aktuálnym otázkam menšinového zákona. In PETRÁŠ, R.: *Aktuální problémy právního postavení menšin v České republice*. Praha, 2010, s. 61–74.

že by sa až jedna pätina obyvateľov hlásila k iným národnostiam, ale vyplýva z nej, že takmer 20 % obyvateľstva sa nehlási k slovenskej národnosti. Pre zaujímavosť možno uviesť, ako vyplynulo z údajov posledného sčítania obyvateľstva v roku 2011, že v domácnostiach na Slovensku je najčastejšie pochopiteľne používaný štátny – slovenský jazyk v 73,3 % obyvateľov, maďarský jazyk používa 8,7 % a rómsky jazyk 2,4 % obyvateľov.

Tabuľka 1: Štruktúra obyvateľstva SR podľa národností v uvedených časových obdobiach

Slovenská republika			
	2011	2001	1991
Počet obyvateľov	5 397 036	5 379 455	5 274 335
Národnosť (v %)			
Slovenská	80,7	85,8	85,7
Maďarská	8,5	9,7	10,8
Rómska	2,0	1,7	1,4
Česká	0,6	0,8	1,0
Rusínska	0,6	0,4	0,3
Ukrajinská	0,1	0,2	0,3
Nemecká	0,1	0,1	0,1
Poľská	0,1	0,0	0,1
Chorvátska	0,0	0,0	–
Srbská	0,0	0,0	–
Ruská	0,0	0,0	0,0
Židovská	0,0	0,0	0,0
Moravská	0,1	0,0	0,1
Bulharská	0,0	0,0	0,0
Ostatné	0,2	0,1	0,1
Nezistené	7,0	1,0	0,2

Zdroj: Spracované na základe štatistických údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky.

Ako bolo v úvode stanovené, podrobnejšie sa zameriame na realizáciu práva príslušníkov národnostných menšín používať ich jazyk v úradnom styku, vychádzajúc z legislatívnej roviny. Ústava SR pripúšťa článkom 6 ods. 2 používanie iných jazykov v úradnom styku, ako štátneho jazyka, pričom pojem iných má širší rozmer a prirodzene v sebe absorbuje i používanie jazyka národnostných menšín, čo ústava deklaruje vo svojom ďalšom ustanovení. Podľa L. Somorovej je toto právo „výnimkou z pravidla obsiahnutého v čl. 6 ods.1 ústavy, podľa ktorého je na území Slovenskej republiky

štátnym jazykom slovenský jazyk⁶ a používanie iných (vrátane menšinových) jazykov v úradnom styku ustanoví zákon.

Ústava už v čase svojho vzniku predpokladala prijatie zákona, ktorý upraví používanie iných (vrátane menšinových) jazykov ako štátneho jazyka v úradnom styku. Faktom je, že takýto zákon nebol prijatý a používanie iných jazykov bolo upravené viacerými normami. Podobne bolo ústavou garantované právo príslušníkov menšín používať ich jazyk v úradnom styku za podmienok ustanovených zákonom, ktorý nebol prijatý následne po schválení ústavy, ale až v neskoršom období, v roku 1999. I samotné prijatie tohto zákona sprevádzali viaceré diskusie, kontroverzné názory a predstavy o jeho konkrétnej podobe.

Pravidlá používania jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku (tak ako to vyplýva z čl. 34 ods. 2 ústavy) upravuje zákon, zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín. Ešte pred vznikom SR v roku 1990 Slovenská národná rada prijala zákon o úradnom jazyku v Slovenskej republike (zákon SNR č. 428/1990 Zb.). Tento zákon, ktorý bol prijatý v čase predchádzajúcemu prijatiu Listiny,⁷ ktorá zakotvila používanie aj iného (materinského jazyka príslušníka menšiny) ako štátneho jazyka, umožnil používanie okrem úradného slovenského jazyka i používanie iných jazykov (§ 6). Z dikcie zákona vyplynulo právo občanov používať v úradnom styku aj český jazyk a v obciach, v ktorých príslušníci národnostnej menšiny tvorili najmenej 20 % obyvateľstva, mohli používať svoj jazyk i v úradnom styku v tejto obci, ak pracovník, úradník ovládal jazyk menšiny. V ďalšom období, už po vzniku Slovenskej republiky, bol tento zákon zrušený zákonom (č. 270/1995 Z. z.) o štátnom jazyku Slovenskej republiky, ktorého názov korešponduje s ústavnou deklaráciou slovenského jazyka ako štátneho. Ústavná úprava slovenského jazyka ako štátneho vychádza z toho, že slovenský jazyk je všeobecným dorozumievacím prostriedkom občanov Slovenskej republiky, je materinským jazykom štátotvorného národa.⁸

Zákonom o štátnom jazyku jednoznačne stanovil prioritu štátneho jazyka pred ostatnými (nevzťahuje sa na používanie liturgických jazykov), neupravuje používanie jazykov národnostných menšín, s výnimkou umožňujúcou viesť pedagogickú dokumentáciu, vydávať tzv. dvojazyčné vysvedčenia školami, v ktorých sa uskutočňuje vzdelávanie v jazyku národnostnej menšiny, ale odkazuje na ďalšie zákony (napr. Občiansky súdny poriadok, Trestný poriadok, a ďalšie). Avšak jeho vážna úprava a v tom čase absencia zákona o používaní jazykov národnostných menšín, spôsobili nemalé problémy pri interpretácii jeho jednotlivých ustanovení a uplatňovaní v praxi.⁹

Z tohto pohľadu sa významným pre interpretáciu ústavného práva príslušníkov menšín na používanie ich jazyka v úradnom styku stalo konštatovanie ústavného súdu, že

⁶ SOMOROVÁ, L.: Menšinové práva podľa Ústavy Slovenskej republiky. *Ústavnosť a politika*, 2000, č. 2, s. 14.

⁷ Ú. z. č. 23/1991 Zb., ktorým sa vyhlasuje Listina základných práv a slobôd.

⁸ K okolnostiam prijatia zákona o používaní jazykov národnostných menšín pozri napr. MARCZYOVÁ, K.: Práva národnostných menšín v právnom poriadku Slovenskej republiky: (Ne)realizácia práv garantovaných príslušníkom maďarskej národnostnej menšiny v Slovenskej republike. In ŠUTAJOVÁ, J. – ĎURKOVSKÁ, M.: *Maďarská menšina na Slovensku v procesoch transformácie po roku 1989*. Prešov, 2008, s. 78–93.

⁹ Používanie jazyka menšín bolo aj predmetom konania pred Ústavným súdom SR I. ÚS 19/96, Pl. ÚS 8/96, Nález Pl. ÚS 4/97.

„povinnosť rešpektovať a dodržiavať ustanovenia zákona upravujúceho používanie štátneho jazyka nezakladá porušenie základného práva občana patriaceho k národnostnej menšine alebo etnickej skupine na použitie svojho jazyka v úradnom styku. Ústava Slovenskej republiky pre úpravu podmienok využitia tohto práva totiž určuje osobitnú zákonnú úpravu. Len taký zákon by mohol za splnenia ústavných predpokladov dovoľovať prípadný záver o porušení základného práva občana patriaceho k národnostnej menšine alebo etnickej skupine na použitie svojho jazyka v úradnom styku.“¹⁰

Aj tieto idey z právneho názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky, ako aj snahy politických strán o prijatie takejto normy mali vplyv na prijatie zákona o používaní jazykov národnostných menšín (zákon č. 184/1999 Z. z.).

Zákon bol koncipovaný v súlade s ústavou, medzinárodnými dohovormi, vychádzal a rešpektoval hodnoty kultúrneho dedičstva – slovenský jazyk a prihliadal i na platné zákony Slovenskej republiky, ktoré sa dotýkajú úpravy používania jazykov národnostných menšín. Zákon upravil klauzulu o tom, kedy je možné používať jazyk menšiny v úradnom styku, a to v prípade, ak občania patriaci k menšine tvoria v obci najmenej 20 % obyvateľstva.

Zákon bol menený dvakrát, čiastočne (zrušenie ustanovenia o používaní českého jazyka) v roku 2009 novelou zákona (č. 318/2009 Z. z.), ktorý priamo menil a dopĺňal zákon o štátnom jazyku SR, ktorá mala za následok rozporuplné reakcie najmä zo strany predstaviteľov maďarskej menšiny. Novela zákona posilnila pozíciu štátneho jazyka, zaviedla povinnosť používať štátny jazyk v rôznych – určených oblastiach, ako aj ukladanie pokút za porušenie povinností. Tým sa otázky používania menšinových jazykov skomplikovali, a neodstránili problémy, ku ktorým dochádzalo pri aplikácii zákona o štátnom jazyku, a akoby bola až nadbytočne opätovne zdôrazňovaná priorita štátneho jazyka. Druhá zmena, priama novelizácia sa udiala v roku 2011, kedy Národná rada Slovenskej republiky prijala zákon č. 204/2011 Z. z., ktorý mení a dopĺňa zákon o používaní jazykov národnostných menšín. Táto novelizácia bola nevyhnutnosťou, vzhľadom na nesúlad medzi zákonom o štátnom jazyku a zákonom o používaní jazykov národnostných menšín, a na závery, odporúčania medzinárodných organizácií (Výboru ministrov Rady Európy, Benátskej komisie, Vysokého komisára pre otázky národnostných menšín OBSE) v procese implementácie medzinárodných dohovorov v oblasti práv národnostných menšín. Novela zákona tak vytvára podmienky a rozširuje možnosť pre uplatnenie práva používať materinský jazyk v úradnom styku. V zmysle § 1 ods. 2 konkretizuje, čo je jazykom menšiny, a explicitne stanovuje jazyky menšín a to: bulharský, český, chorvátsky, maďarský, nemecký, poľský, rómsky, rusínsky, a ukrajinský jazyk. (Avšak podľa nastavených kritérií zákona, s výnimkou českého jazyka, sa jeho uplatňovanie aktuálne týka len: maďarského, ukrajinského, rusínskeho, rómskeho a nemeckého jazyka.) Využívaním materinského jazyka sa rozumie nielen ústne dorozumievanie, ale i písomná forma – podania orgánom štátnej správy a samosprávy, čo bolo často predmetom kritiky, pretože občania národnostnej menšiny nemohli toto právo v plnej miere realizovať, najmä čo sa týkalo písomnej agendy – komunikácie v materinskom jazyku. V súčasnosti zákon umožňuje komunikovať v obci s orgánmi miestnej

¹⁰ I. ÚS 19/96 ZNaU ÚS SR 1996, s. 347.

štátnej správy, orgánmi územnej samosprávy a územnou samosprávou zriadenou právnickou osobou v jazyku národnostnej menšiny vrátane predkladania písomných listín a dôkazov, a zo strany orgánu verejnej správy je odpoveď na podanie poskytnutá okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny, okrem vydávania verejných listín. Výnimkou v tomto prípade majú rozhodnutia orgánu verejnej správy v správnom konaní a verejné listiny, ako rodný list, sobášny list, oprávnenia, potvrdenia, vyhlásenia vydávané na požiadanie aj v jazyku národnostnej menšiny. V prípade pochybností orgán verejnej správy podáva rozhodujúci text v štátnom jazyku. Zákon rozšíril i ďalšie oblasti, avšak dôležité je ešte poznamenať, že došlo k zmene v súvislosti so stanovenou percentuálnou hranicou. V pôvodnom zákone č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín bolo stanovené ako kritérium možnosti používať jazyk menšiny v úradnom styku, ak občania patriaci k tejto menšine dosahovali v obci 20 %. Takto stanovené kvórum je v zmysle platného zákona znížené na 15 %, ale zároveň stanovuje, že jazyk národnostnej menšiny v úradnom styku môžu používať občania SR patriaci k národnostnej menšine, ktorí tvoria podľa dvoch po sebe nasledujúcich sčítaniach obyvateľov v obci najmenej 15 % obyvateľstva, čo znamená, že táto hranica sa reálne uplatní až v roku 2021. I keď zníženie tejto hranice je pozitívnym signálom riešenia menšinových práv, takto koncipovaná zákonná úprava zdá sa byť zložitá a nejasná.

Novela zákona však nezakazuje používať materinský jazyk v úradnom styku v prípade, ak by sa nedosiahla stanovená hranica, a tak občania môžu používať pri ústnej komunikácii svoj materinský jazyk, ak s tým súhlasí zamestnanec orgánu verejnej správy, a ďalšie osoby zúčastnené na konaní. Týmto novela odstrániла územné obmedzenie používania jazykov národnostných menšín v súlade s Európskou chartou regionálnych alebo menšinových jazykov. Zákon rozširuje možnosti používať jazyk nielen v úradnom styku, ale aj v iných oblastiach, a tak občan môže komunikovať v materinskom jazyku i v zdravotníckych zariadeniach, či zariadeniach sociálnych služieb, umožňuje sa poslancovi obecného zastupiteľstva používať na rokovaní jazyk menšiny, a tiež rozširovať a prijímať informácie v jazyku menšiny.

Zákon zároveň upravuje označovanie obcí v jazyku národnostnej menšiny (popri označení v štátnom jazyku), čo bolo pôvodne predmetom úpravy osobitného zákona – č. 191/1994 Z. z. o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín v znení neskorších zmien a doplnkov (tzv. tabuľový zákon). Právo na inojazyčné (ako štátne) označenie obce možno vnímať „ako právo na teritoriálne zviditeľnenie menšiny“.¹¹ Popri povinnom uvádzaní názvu obce v jazyku menšiny, sa označujú aj budovy orgánov verejnej správy, a môže sa takto označovať napr. aj názov pri železničnej stanici. V tejto súvislosti zároveň možno poukázať aj na istú „nedokonalosť“ zákona, keďže názvy obcí, ktoré sa uvádzajú v jazyku rómskej národnostnej menšiny sú zhodné s označením v štátnom jazyku, javí sa plnenie tejto povinnosti nadbytočné a finančne neefektívne. Zoznam obcí je ustanovený nariadením vlády SR, nariadenie (č. 221/1999 Z. z. v znení nariadenia č. 534/2011 Z. z.), ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva.

¹¹ SOMOROVÁ, E.: Menšinové práva podľa Ústavy Slovenskej republiky. *Ústavnosť a politika*, 2000, č. 2, s. 18.

Vládne nariadenie bolo vydané v nadväznosti a v súlade so zákonom o používaní jazyka národnostných menšín, a na jeho vykonanie.

Pôvodný tabuľový zákon bol svojím rozsahom a obsahom stručný, ale jeho ustanovenie (§ 3 ods. 2) bolo predmetom kritiky. V zmysle zákona o obecnom zriadení (č. 369/1990 Zb.) bolo obyvateľom obce umožnené na základe miestneho hlasovania rozhodnúť o dôležitých otázkach obce miestnym referendom, pričom hlasovanie bolo platné, ak sa na ňom zúčastnila nadpolovičná väčšina obyvateľov obce oprávnených na hlasovanie a na jeho platnosť bolo potrebné súhlasné rozhodnutie nadpolovičnou väčšinou platných hlasov zúčastnených voličov.¹² Ale z dikcie predmetného ustanovenia (§ 3 ods. 2) tabuľového zákona vyplývalo, že takéto rozhodnutie obce v súvislosti s označením obce, je prijaté, ak zaň platným spôsobom hlasovalo aspoň 80 % obyvateľov obce zúčastnených na hlasovaní. V porovnaní so stanoveným kvórom na platnosť obecného referenda v iných otázkach, sa vyžadoval v prípade miestneho hlasovania o zmene označenia obce oveľa vyšší počet hlasov. V takýchto prípadoch možno hovoriť ako o závažných reáloch, ktoré majú vplyv na právnu istotu občanov, a tak i v tomto smere vnímame zosúladenie uvedených daností v novele zákona (o používaní jazykov národnostných menšín) pozitívne.

V porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou používania jazyka národnostných menšín, súčasná právna úprava už upravuje aj sankcie v prípade porušovania ustanovení predmetného zákona, upravuje správne delikty na úseku podpory používania jazyka menšín v úradnom styku zo strany orgánov štátnej správy, územnej samosprávy a právnických osôb zriadených orgánom územnej samosprávy.

S vykonanými zmenami súvisia i ďalšie zmeny najmä v súvislosti s poskytovaním informácií, ktoré sú predmetom úpravy v ďalších zákonoch, a z ktorých vyplývajú obciam povinnosti informovať občanov národnostnej menšiny aj v ich jazyku napr. poskytovanie informácií voličom ohľadom konania volieb.

I keď v príspevku neboli analyzované všetky ustanovenia zákona o používaní jazykov národnostných menšín, naznačené zmeny poukazujú na rozšírenie možnosti občanov národnostných menšín uplatňovať si právo používať svoj jazyk v úradnom styku, či v iných oblastiach (fakultatívne aj v prípade nedosiahnutej minimálnej hranice). Nie všetky pôvodné požiadavky predstaviteľov menšín boli akceptované a zapracované do novely zákona, ale i niektorí lídri menšinových strán sa zhodujú na tom, že sa jedná o ústretový krok zo strany vlády. Novela zákona neodstránila všetky nejasnosti, ale výrazne ich eliminovala. Pravdepodobne až aplikačná prax ukáže, nakoľko je platná úprava účinná a efektívna, a či sa skutočne naplnili ciele a záväzky vo vzťahu k plneniu úloh medzinárodných dohôd, vo vzťahu k svojim občanom, príslušníkom národnostnej menšiny aj v kontexte s plnením princípu rovnosti všetkých občanov.

Postoj štátu voči minoritným skupinám je zároveň výrazom a jedným z určujúcich kritérií stupňa demokracie. Máme však na mysli postoj štátu pozitívny a aktívny, teda nie iba v rovine tolerancie existencie minoritných skupín na svojom území, ale vytváranie reálnych podmienok na zabezpečenie a uplatňovanie priznaných práv vo všetkých sférach politického a spoločenského života.

¹² V súvislosti s realizáciou miestneho referenda boli v zákonnej rovine v SR vykonané zmeny, v súčasnosti obsiahnuté v § 11a zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.

THE LEGAL POSITION OF NATIONAL MINORITIES – EXERCISING THE RIGHT
TO USE THE MOTHER TONGUE OF A MINORITY IN OFFICIAL DEALINGS
IN THE SLOVAK REPUBLIC

Summary

The rights of national minorities and ethnic groups and their exercise, as well as other issues relating to the position of citizens belonging to minority population have been debated within the society. Countries try hard to solve these issues either through their domestic policies in the context of international documents and obligations, or at a supranational level. The Slovak Republic belongs to countries with a heterogeneous composition of population; one of its priorities is to guarantee the rights and freedoms of national minorities and ethnic groups.

Rights of national minorities and ethnic groups are guaranteed by the Constitution of the Slovak Republic which also serves as guaranty of the principle of equality and non-discrimination; however, a special law should be adopted in order to implement individual rights. Due to the absence of such comprehensive law regulating the position of national minorities, the conditions for exercising their constitutional rights are governed by several statutes. The intention of the Government of the Slovak Republic, as has been declared, is to solve the situation and to create a suitable environment, including the legal environment, where these rights could be exercised in reality. The article focuses on the possibility of exercising a particular right, i.e. the right to use a minority's mother tongue in dealing with administrative bodies in the sense of one particular law amended in Slovakia in order to promote and enhance the application of the respective right. The article describes its positive features, circumstances of its adoption, and negative aspects preceding its adoption. Whether the law can be considered as quality legislation will be seen in practice; steps taken by the Government resulted from obligations imposed by international organizations and from the fulfilment by the state of obligations in relations to its citizens-members of national minorities. Considering the regulation allowing for a more realistic application of this right by members of national minorities, it can be regarded as a step forward in the solution of problems of national minorities in Slovakia.

Key words: national minorities, law amendment, use of the language of national minorities, rights of national minorities, signboard law, Constitution of the SR, constitutional regulation, statutory regulation, national minority act

Kľúčové slová: národnostné menšiny, novela zákona, používanie jazyka národnostných menšín, práva národnostných menšín, tabuľový zákon, Ústava SR, ústavná úprava, zákonná úprava, zákon o národnostných menšinách